

[Lars P. Jensen.]

delige forbrug, og priskontrolrådet hævder, at varer af luksuskarakter altså ikke er medtaget i undersøgelsen.

Prisdirektoratet har i forbindelse med den her omtalte undersøgelse gjort opmærksom på, at parfumeri- og toiletbranchen utvivlsomt er en af de brancher, som tidligst indførte mærkevarer-systemet, og at det derfor er muligt, at forholdene her er grelere end i andre mærkevarerbrancher. Prisdirektoratet har imidlertid samtidig understreget, at det under sit arbejde i krigs- og efterkrigsårene gang på gang har fået det indtryk bekræftet, at mærkevarerpriser i almindelighed er høje priser og ofte unødigt høje priser. Mærkevarer-systemet indenfor radiobranchen havde således før krigen ført til, at et radioapparat, hvis bruttopris f. eks. var 300 kr., solgtes af fabrikken til grossist for 120—150 kr. Omsætningen igennem grossist og detailhandler fordyrede altså varen med mere end 100 pct.

I konklusion af det ovenfor anførte påpeger prisdirektoratet iøvrigt, at mærkevarerprisdannelsen ikke indeholder de selvregulerende kræfter, som under en fri prisdannelse sikrer forbrugerne mod urimelige priser. Der er derfor lige så stærk motive-ring for en vedvarende offentlig kontrol med mærkevarerprisdannelsen som med de priser, der fastsættes af monopoler og karteller. Sidstnævnte former for konkurrencebegrænsning kan vel endda undertiden forsvares ud fra hensynet til at rationalisere og billigere produktion og omsætning mest muligt, mens mærkevarer-systemets indførelse i en branche ofte vil føre til prisfordyrelse.

Med disse betragtninger om mærkevarer og bruttopriser er jeg midt inde i spørgsmålet om kontrol med monopoler og pris-aftaler. På dette punkt betyder det socialdemokratiske lovforslag en væsentlig stramning i forhold til den gældende lov. Efter den gældende lov kan prismyndighederne kun gribe ind overfor monopoler og pris-aftaler, hvis disse er urimelige. Efter det socialdemokratiske lovforslag kan der gribes ind, hvis trufne aftaler tilsidesætter hensynet til forbrugerne eller medfører ubillige indskrænkninger i erhvervsudøvelse.

Man kan spørge, om ændringer i prislovens monopolbestemmelser ikke bør afvente trustkommissionens betænkning. Som svar på dette spørgsmål skal jeg henvise til mine bemærkninger ved lovforslagets fremsættelse. Jeg sagde:

„Da trustkommissionen næppe får af-

sluttet sit arbejde det første par år, vil det ikke være forsvarligt at vente med at gennemføre de påkrævede ændringer i prisloven, indtil kommissionens afsluttende betænkning foreligger.“

Den første betænkning, trustkommissionen har afgivet, er iøvrigt interessant læsning. Den drejer sig som bekendt om kalk-, kridt- og mørtelbranchen, og det fastslås i betænkningen, at nærvæd 100 pct. af produktionen indenfor kalkbranchen er dækket af indbyrdes aftaler, ligesom der redegøres for, hvordan sammenslutningerne indenfor området har opkøbt og nedlagt konkurrerende virksomheder.

Forholdene indenfor kalk-, kridt- og mørtelbranchen er utvivlsomt typiske, ikke mindst for produktion og handel med byggematerialer. Jeg skal i denne forbindelse minde om, at i 1946 forelagde indenrigsministeriets byggeudvalg en betænkning, der indeholder en oversigt over monopolars prisdannelse virkninger og viste, at rundt regnet 60 pct. af samtlige byggematerialers prisdannelse var fastlagt ved aftaler. Man pegede oven i købet samtidig på, at procent-satsen i virkeligheden var højere, idet der kun var medtaget de registrerede aftaler i oversigten.

Det er ikke sjældent, at virksomheder „glemmer“ at anmelde bestående aftaler. Eksempelvis skal nævnes en aftale mellem Foreningen af danske Ovnstøberier og en maskinfabrik Phønix i Odense, der var offentliggjort i statstidende for 26. maj i år. Aftalen daterede sig fra 13. december 1933. Aftalen gik ud på, at maskinfabrikken Phønix forpligtede sig til ikke at fremstille kakkellovne, kaminer, komfurer og bygningsstøbegods udover vaske til et årligt beløb af 20 000 kr. Endvidere forpligtede maskinfabrikken sig til at betale en vis omsætningsafgift til foreningen, ligesom fabrikken påtog sig at betale afgift ved oversalg, medens foreningen på sin side forpligtede sig til at yde fabrikken betaling i tilfælde af undersalg. Endelig forpligtede fabrikken sig til at overholde de indenfor foreningen til enhver tid gældende nettopriser med dertil hørende bonusordninger og ekstrarabat.

Det er iøvrigt naturligvis på forhånd håbløst at gå i enkeltheder med eksempler på aftaler indenfor erhvervslivet. Jeg skal blot yderligere minde om de forskellige pris-aftaler og konkurrencebegrænsende aftaler indenfor områderne rør, sanitet og centralvarme, som tidligere har været omtalt her i tinget.

Det nøjagtige antal pris-aftaler kender jeg